

2. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 46. Ст. 403.

3. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від 06.04.2000 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 29. Ст. 228.

4. Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2»: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.12.2020 р. *Офіційний вісник України*. 2021. № 1. Ст. 41.

5. Порядок оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві, за рахунок коштів роботодавця: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2015 р. *Офіційний вісник України*. 2015. № 54. Ст. 68.

6. Інструкція про порядок видачі документів, що засвідчують тимчасову непрацездатність громадян: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 13.11.2001 р. *Офіційний вісник України*. 2001. № 49. Ст. 234.

Чалкова І. Ю., студентка 4 курсу, група СР-171
Науковий керівник – **Чічкань М. В.**, к.ю.н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ПЕНСІЯ» У ПРАВІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Як галузь вітчизняного права, право соціального забезпечення здійснює регулювання надзвичайно важливої сфери суспільних відносин. Це відносини щодо формування соціальних фондів, призначення пенсій та різного виду допомог, надання соціальних пільг та здійснення соціального обслуговування. У цьому переліку особливе місце займає пенсійне забезпечення, оскільки воно зачіпає інтереси мільйонів громадян України – отримувачів пенсій, для більшості з яких пенсія є основним джерелом існування.

У даному аспекті слушною є позиція С. М. Прилипка, який зауважує, що «пенсійні правовідносини посідають особливе, центральне місце в соціальному забезпеченні та є ядром відносин із соціального забезпечення» [1, с. 156-157]. Проблеми дослідження та удосконалення поняття категорії «пенсія» в галузевій науці аналізувалися вченими-юристами у різні періоди формування галузі права соціального забезпечення. Проте, на сучасному етапі творення нової пенсійної системи, в умовах формування сучасного пенсійного законодавства, розуміння поняття пенсії зазнає істотних змін, і, певна річ, важливим завданням є подальший аналіз цієї правової категорії, що становить для науки права соціального забезпечення як теоретичний, так і практичний інтерес [2, с.57].

У сучасній доктрині права соціального забезпечення термін «пенсія» походить від латинського «pensio» та означає «платіж». В одному з глумачних словників цей термін найбільш узагальнено трактується як грошове забезпечення за вислугу років, з інвалідності, непрацездатності тощо [3, с. 41-49]. Також, в історико-правовому контексті пенсіями вважалися щомісячні виплати аліментарного характеру за рахунок коштів держави та колгоспів, що акумулювалися у відповідних фондах суспільного споживання і надавалися за вислугу років, з інвалідності, у разі старості, втрати годувальника, які обумовлюються певною довготривалістю суспільно корисної діяльності, в розмірах, що залежать від

минулого заробітку працівника. Є. І. Астрахан визначав пенсію як періодичні виплати, що проводяться за рахунок коштів соціального страхування з метою матеріального забезпечення робітника, службовця чи його сім'ї у зв'язку із завершенням певного великого циклу його трудової діяльності або у зв'язку з остаточним чи тривалим вибуттям його з числа повноцінних працівників. При цьому у своїй праці вчений наводить характерні ознаки пенсій: • виплата їх за рахунок спеціалізованого джерела; • виплата здійснюється періодично (щомісячно); • пенсії встановлюються з урахуванням трудового стажу громадян та соціальних факторів; • призначаються за умов, указаних у законі (досягнення передбаченого віку, настання інвалідності, втрата годувальника, наявність певного трудового стажу тощо); • виплата пенсій гарантується державою; • як правило, вони нараховуються відповідно до заробітної плати або іншого доходу; • пенсії є основним джерелом для існування непрацездатних пенсіонерів [4, с. 62].

Слушно звернути увагу на визначення поняття пенсії, запропоноване С. М. Синчук, а саме: «пенсія – це щомісячна довгострокова виплата, яка призначається та виплачується особі у випадку настання пенсійного віку, інвалідності, втрати годувальника чи вислуги років за рахунок коштів Пенсійного фонду України чи бюджетів різних рівнів та є основним джерелом доходу особи» [4, с. 59].

Оптимальним, з позиції повноти юридичних ознак, слід визнати визначення, яке пропонує Н. П. Коробенко – «це обумовлена та гарантована системою загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та недержавного пенсійного забезпечення щомісячна грошова виплата, що призначається та виплачується правомочним особам на умовах та в порядку, передбаченому актами пенсійного законодавства, а в окремих випадках – договором страхування та пенсійним контрактом, спеціально уповноваженими органами у сфері пенсійного забезпечення за рахунок коштів Пенсійного та інших спеціально створених фондів, а в деяких випадках – з Державного бюджету» [4, с. 60].

Відповідно до положень чинного законодавства, пенсія – це, щомісячна пенсійна виплата в солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яку отримує застрахована особа в разі досягнення нею передбаченого законом пенсійного віку чи визнання її особою з інвалідністю, або отримують члени її сім'ї у випадках, визначених законом [5].

Таким чином, підсумовуючи вищезазначене, можна сказати, що пенсія є важливим об'єктом, який покладено в основу функціонування системи не лише пенсійного, а й права соціального забезпечення загалом. Пенсія – це регулярна щомісячна грошова виплата, яка є основним джерелом існування особи-пенсіонера, що надається на умовах, у розмірах і порядку передбачених законом; фінансується за рахунок коштів Пенсійного фонду, бюджетів інших страхових фондів і коштів, асигнованих державою та виступає важливою гарантією реалізації соціальної функції держави.

Список використаних джерел

1. Прилипко С. М. Предмет права соціального забезпечення : дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.05. Х., 2007. - 382 с.
2. Скоробагатько А.В. Поняття пенсії у праві соціального забезпечення : Правова держава : юридичний вісник. – О. №34, 2019. – 57-62 с. URL : <http://pd.onu.edu.ua/article/view/169534>
3. Князькова Л. М. Правові питання забезпечення пенсіями за вислугу років працівників : Правовий часопис. - Х., 2001. – 41-49 с.

4. Перехрест Р. Ю. Поняття пенсії у праві соціального забезпечення : Наукові записки, том 38. – К., 2005. – 61-66 с. URL :<http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/8050?show=full>

5. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне забезпечення» URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/1058-15>

Щербінін М. Ю., здобувач вищої освіти 1 курсу, група ЦГЮ-201
Науковий керівник – **Нітченко А. Г.**, к.і.н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м.Чернігів, Україна)

ПРИЗНАЧЕННЯ ПРАВА В СУСПІЛЬСТВІ

Роль права в житті суспільства важко переоцінити, оскільки право є головним регулятором за допомогою якого держава здійснює свій вплив на суспільні відносини.

Є різні прояви призначення права, зокрема, соціальне та функціональне. Соціальне і функціональне призначення права проявляються в його функціях. Функції права є відображенням основних напрямків впливу права на відносини в суспільстві та на поведінку людей. Соціальне призначення права вбачається в тому, що право в першу чергу впливає на різноманітні сфери життя суспільства, такі як економіка, політика, духовні відносини тощо. Це у свою чергу означає, що право виконує загальносоціальні функції. Функціональне призначення проявляється в тому, що право виступає як регулятор суспільних відносин, виконуючи при цьому, окрім загально-соціальних, також спеціально(власне)-юридичні функції.

Виходячи із зазначеного, необхідно вказати, що розподілу функцій права на загальносоціальні та спеціально(власне)-юридичні дотримується більшість науковців. Цю тезу, підтримують В. І. Кунченко-Харченко, В. Г. Печерський та Ю. Ю. Трубін. Вони зазначають, що є автори, котрі класифікують функції права за іншими критеріями [1]. Зокрема, О. В. Зайчук і Н. М. Оніщенко виділяють п'ять функцій права, що утворюють систему: міжгалузеві, загальноправові, галузеві, правові інститути та норми права [2, с. 320]. Що ж до розподілу на загальносоціальні та спеціально-юридичні, то вчені по-різному їх виділяють. Так, О. Ф. Скакун до загальносоціальних функцій відносить інформаційну, виховну та орієнтаційну [3, с. 225-226]. В той же час, Г. О. Саміло, окрім вказаних виділяє інтегративну, соціалізаційну, соціального контролю та культурно-історичну функції [4, с. 139]. Варто також зазначити класифікацію М. С. Кельмана та О. Г. Мурашина, які крім інформаційної та виховної функцій, виділяють також гуманістичну, організаторсько-управлінську, оціночну-гносеологічну та загальносоціальні функції [5, с. 290]. Або ж, можна навести, як приклад, класифікацію К. Г. Волинки, який поділяє їх на економічну, політичну, культурну, виховну, оціночну, інформаційну, ціннісно-орієнтаційну [6, с. 101].

Як бачимо, науковці різняться у поглядах на класифікацію загально-соціальних функцій. Це може бути пов'язано з різним баченням авторами категорії «права» і відповідно його похідних або з тим, що визначити повний перелік цих функцій на даному етапі розуміння категорії «права» не є можливим. Що ж до спеціально-юридичних функцій, то тут спостерігається більша єдність. Більшість авторів розподіляє їх на регулятивну та охоронну функції. Регулятивною є та функція, яка, за твердженням О. Ф Скакуна, упорядковує суспільні відносини, визначає правила поведінки суб'єктів права та наділяє